

לקוטי-שיחות פרשת נצבים כרך ט

מתורגם ללשון הקודש

22 הוא שב מגלות. היכן מוצא רש"י בפסוק זה את
 23 ההדגשה "שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם"?
 24 מפסוק זה רואים שהשכינה עמהם¹⁰, אך לא עמהם
 25 בצרה, כנאמר בפסוק "עמו אנכי בצרה" או בפסוק
 26 "בכל צרתם לו צר"¹¹?
 27 (ד) לאחר שרש"י אומר "שהשכינה שרויה עם
 28 ישראל בצרת גלותם", מובן מאליו, שכאשר ישראל
 29 יוצאים מהגלות, גם השכינה יוצאת עמהם¹². מדוע
 30 צריך רש"י לפרט "וכשנגאלין... ישוב עמהם"?
 31 (ה) אף אם רש"י רוצה לציין זאת במפורש (למרות
 32 שהדבר מובן, לכאורה, מעצמו), כדי לבאר את המילים
 33 "ושב הוי' אלקיך"¹³ – הוא היה צריך לומר רק
 34 "וכשנגאלין ישוב עמהם". ומהי כוונתו בדבריו
 35 "הכתיב גאולה לעצמו"?

ב.

השאלות על דברי רש"י בהמשך

36 לאחר מכן ממשיך רש"י ואומר: "ועוד יש לומר,
 37 שגדול יום קיבוץ גלויות, ובקושי, כאילו הוא עצמו
 38 צריך להיות אוהו בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין
 39 שנאמר¹⁴ ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל. ואף
 40 בגלויות שאר האומות מצינו כן, שנאמר ושכתי את
 41 שבות בני עמון"¹⁵.
 42 וצריך להבין:

(7) ג, ב.

(8) תהלים צא, טו.

(9) ואם אין הפסוק "עמו אנכי בצרה" מספיק – הו"ל לרש"י בשמות
 (שם) לומר "מכאן למדנו כו'".

(10) וכשחזיתו לשון הלימוד מכתוב זה במגלה שם.

(11) ישע"י סג, ט. וכדחז"ל על ב' הכתובים (תענית טז, א).

(12) בספרי ומגילה שם, נלמדים ב' ענינים אלו – גלו שכינה עמהם;
 כשהן עתידין להגאל שכינה עמהם – מפסוקים שונים. ומזה משמע שהם
 ב' ענינים שונים (ראה חדא"ג מהרש"א למגילה שם). אבל בפרש"י עה"ת,
 מכיון שגם מה ששכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם נלמד מכאן – הרי
 זה לכאורה ענין אחד.

(13) אבל דוחק הוא, כי כיון ש"וכשנגאלין כו' ישוב עמהם" מובן
 מעצמו (ממה שמפרש רש"י לפניו "שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת
 גלותם"), הרי מובן במילא גם התירוץ על קושייתו "הוי' לו לכתוב והשיב
 את שבותך".

(14) ישע"י כז, יב.

(15) כן הוא בדפוס הראשון. כפי"ג גוי"א. ש"ח (השלם, אבל בהמקוצר
 הנדפס בחומש נשמת כל הקטע) ועוד. וכבר העירו במפרשי רש"י,

א.

"ושב הוי' אלקיך את שבותך"

1 על הפסוק¹ "ושב הוי' אלקיך את שבותך" שואל
 2 רש"י "היה לו לכתוב והשיב את שבותך". כוונת
 3 השאלה היא: (א) במקום "ושב", צריך היה להיכתב
 4 "והשיב", (ב) לשם מה נאמר "הוי' אלקיך"²: זה עתה
 5 נאמר³, שהגורם לושב הוא "ושבת עד הוי' אלקיך", מדה
 6 כנגד מדה: על ידי "ושבת (עד הוי' אלקיך)" מגיעים
 7 ל"ושב...". מכך מובן⁴, שהפעולה "ושב", או "והשיב",
 8 מכוונת כלפי "הוי' אלקיך", הקדוש-ברוך-הוא? ומשיב
 9 רש"י: "רבותינו⁵ למדו⁶ מכאן, כביכול שהשכינה
 10 שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב
 11 גאולה לעצמו, שהוא ישוב עמהם".

12 וצריך להבין:

13 (א) בפרשת שמות⁷ כבר פירש רש"י, שהקדוש-
 14 ברוך-הוא נגלה למשה רבינו "מתוך הסנה", "משום
 15 עמו אנכי בצרה". כיצד אפוא אומר כאן רש"י,
 16 שלומדים לראשונה "מכאן", שהשכינה שורה עם
 17 ישראל בצרת גלותם, והרי הדבר ידוע כבר מפרשת
 18 שמות?

19 (ב) "עמו אנכי בצרה" הוא פסוק מפורש⁸, ואין
 20 צורך ללמוד זאת "מכאן", מדיוק בפסוק אחר?⁹

21 (ג) בפסוק "ושב הוי' אלקיך" נאמר שהקדוש-ברוך-

(1) פרשתנו ל, ג.

(2) ועפ"ז מובן (א) מה שרש"י מעתיק לא רק תיבת "ושב" אלא גם
 התיבות שלאחרי (וראה שוה"ג להערה 33). (ב) מה שכתוב בקושייתו
 "הוי' לו לכתוב והשיב את שבותך" (ובפרט שגם בספרי (בהעלותך י, לה.
 מסעי לה, לד) וגמרא (מגילה כט, א) אמרו רק "והשיב לא נאמר"). (ג)
 מה שמשמט בקושייתו התיבות "הוי' אלקיך" (ולא רמזם אפילו בתיבת
 "גוי") – אף שמעתיק התיבות "את שבותך" שלאחריהן.

(3) ל, ב.

(4) מאש"כ כמה שנאמר בהפרשה נ"כ פעמים לאח"ז "הוי' אלקיך".

(5) ראה ספרי שם. מגילה שם. (אבל ראה לקמן הערה 12).

(6) מ"ש רבותינו למדו כו' – כי פי' הפשוט ד"ושב ה"א את שבותך"
 הוא – ישיב את בני ישראל. אלא שבזה שאומר "ושב גוי" (ולא
 "והשיב") מלמד הכתוב (ענין נוסף) שהקב"ה ישוב עמהם.

וי"ל, שזהו גם הטעם מה שרש"י כותב "הוי' לו לכתוב והשיב את
 שבותך" – ואינו כותב "ולא והשיב את שבותך" (וע"ד שכתוב כפ' תבא
 כו, ב: "ולא כל ראשית". ובפרט שגם בספרי ומגילה שם: "והשיב לא
 נאמר") – כי מרמז בזה, שגם לפי המסקנא הפי' ד"ושב" כולל גם
 "והשיב", ולכן "הוי' לו לכתוב והשיב כו'".

* בספרי מסעי שם מסיים: "אלא ושב הוי' אלקיך" (ובבהעלותך: "ושב הוי'"). אבל תיבות אלו מעתיק ב"אלא כו'" ולא ב"לא נאמר". משא"כ בפרש"י. שומעתיק זה
 ב"הוי' לו לכתוב". ומה שמוסטיף בספרי ב"אלא כו'". י"ל. שוהו בכדי להדגיש יותר הענין ד"כשהם חוזרים שכינה עמהם".